

Otizm Dostu Uçuş: Havaalanı ve Hava Yolu Şirketleri İçin Uygulama Önerileri

Otizm, doğuştan gelen ve genelde yaşamın ilk yıllarında fark edilen karmaşık bir nöro-gelişimsel farklılıktır. Otizmliler başkalarıyla iletişim kurma, etkileşimli oyunlar oynama, arkadaşlık geliştirme gibi sosyal becerilerinde akranlarına kıyasla belirgin yetersizlikler görülür. Otizmin bir diğer özelliği tekrarlı davranışlar, takıntılar ve sıra dışı ilgilere. Otizmlilerde sallanma, parmak ucunda koşuşturma gibi tekrarlı davranışlar görülür. Stres ya da sevinç gibi yoğun duygular yaşadıkları zamanlarda bu davranışlarda artış olur. Ayrıca otizmliler her şeyin alışkın oldukları biçimde ve düzende olması konusunda ısrarcı olabilmektedir.

Otizmliler için günlük yaşamlarında sıklıkla yapmadıkları aktiviteler ve yeni deneyimler stres ve kaygı verici olabilir. Uçakla seyahat etme de bunlardan biridir ve otizmliler için başlı başına belirsizlik içerir. Örneğin rutinleri değişir, havaalanının kalabalık olması rahatsız edici olabilir, ortamda ses, parlak ışık, anons gibi birden fazla ve yoğun duyuşsal uyaran vardır, bekleme süresi uzun olabilir ve bilet kontrol noktasından geçiş, bagaj teslim süreci, güvenlikten geçiş ve binış kapısına gidiş gibi günlük yaşamda sık pratik edilmeyen eylemler gerekir. Ayrıca bazen uçuşlarda rötör olması, uçuşun iptal olması ya da ani kapı değişiklikleri de otizmliler için beklenmedik ve kaygı verici olabilir. Benzer biçimde uçak içinde uzun sürelerle beklemek, uçağın içindeki ses, parlak ışıklar, anons ve yemek kokusu gibi uyaranlar da otizmliler için zorlayıcı olabilir.

Otizmliler için uçuş öncesi, sırası ve sonrasında yaşayabilecekleri sorunların üstesinden daha kolay gelebilmesi için hem hava yolu şirketlerinin hem de havaalanlarının yapabileceği, tüm dünyada gerçekleştirilen bazı uygulamalar vardır. İşte otizm dostu bir uçuş için yapılması gerekenler:

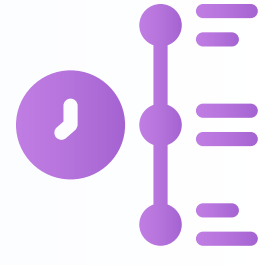
- 1** Hava yolu şirketi ve havaalanı personeli ile uçuş elemanları (hostesler ve pilotlar) otizm farkındalık eğitimleri almalı ve otizmliler ile nasıl iletişim kuracaklarını öğrenmelidir. Bu amaçla personele yönelik olarak eğitimler düzenlenmeli, bilgilendirici kitler ve videolar hazırlanmalıdır.
- 2** Otizm gibi görünmeyen engeli olan diğer nöro-gelişimsel yetersizliklere sahip yolcular için üzerinde özel logo olan bir rozet kullanılmalıdır. Rozetin üzerinde bir çiçek görseli olabilir. Bu rozeti gören personel, yolcunun ve ailesinin işlemlerinin daha hızlı, beklemeden yapılmasını sağlayabilir. Otizm dostu yolculuklarda en sık yapılan uygulama budur.
- 3** Havaalanlarının otizm dostu/görsel destekli bir haritası hazırlanmalıdır. Bu harita hem web sitesinde olmalıdır hem de havaalanının bazı bölümlerine yerleştirilmiştir.
- 4** Otizmliler için yolculuğa hazırlamak için havaalanı ve hava yolunun web sitesine içerikler eklenebilir. Bu içerikler uçakla yolculuk yapmayı anlatan kısa bir video klip, sosyal öykü ve yolculuk hazırlığı için görsel destekli bir kontrol listesi olabilir.
- 5** Özellikle bilet kontrol noktasından geçiş, bagaj teslim süreci ve güvenlikten geçiş gibi bekleme süresinin uzun olabileceği noktalara ilişkin görsel destekli yönergeler hazırlanabilir ve web sitesine eklenebilir.

Otizm Dostu Uçuş: Havaalanı ve Hava Yolu Şirketleri İçin Uygulama Önerileri

6

Otizmli yolcunun bilet kontrol, güvenlik ve binış kapısı gibi bölümlerde hangi zamanda olacağını ayrıntılı olarak gösteren bir rota veya zaman çizelgesi taslağı oluşturulmalıdır. Bu taslak indirilebilir versiyonda olmalı ve yolculuk öncesi yolcunun aile bireyleri tarafından hazırlanmalıdır.

7

Havaalanı içinde otizmli ve diğer gelişim farklılıkları olan yolcuların dinlenebileceğı sessiz odalar oluşturulabilir. Bu odalar yolcuların duyuşal hassasiyetlerine uygun biçimde düzenlenebilir.

8

Havaalanı içinde otizmli bireylerin uçuş deneyimini önceden yaşamalarını ve yeni bir ortama alışmalarını sağlayacak teknoloji temelli uygulamalar kullanılmalıdır. Örneğın bir kabin simülatörü ya da VR gözlük kullanılabilir. Bu iki uygulama hem otizmli hem de görünmeyen engeli olan diğer yolcuların faydalanacağı bir uygulama olacaktır. Ayrıca kabin simülatöründe uçuş personeli de görünmeyen engelleri olan bireylerle etkileşim kurma deneyimi yaşayabilirler.

9

Otizmli yolcuların duyuşal hassasiyetlerini kontrol edebilmek için bazı oyuncak ve ürünlerden oluşan "otizmli yolcu uçuş kiti" oluşturulmalıdır.

- o Stres topu, pop-it gibi duyuşal temelli küçük oyuncaklar
- o Rahatlatıcı, görseli bol kitaplar
- o Gürültü azaltıcı kulaklık
- o Işığı önleyen göz bandı ya da gözlük
- o Yumuşak yastık
- o Ağırıklı bileklik
- o Kraker, galeta gibi yumuşak formda olmayan bir atıştırmalık
- o Masaj tarağı

10

Otizmli yolcular için web sitesine, yolcunun bilgilerini içeren kişisel bir bilgi kartı taslağı eklenebilir. Bu kart, yolculuk öncesinde otizmli yolcu veya ailesi tarafından doldurulmalıdır. Bu tür kişisel bilgi kartları, olası kaybolma veya kriz durumlarında personelin otizmli yolcu hakkında bilgi sahibi olmasına yardımcı olur. Kart, otizmli yolcunun yaşı, ebeveynlerinin iletişim bilgileri ve kullandığı ilaçlar gibi tüm bilgileri içermelidir.

11

Otizmli yolcunun daha rahat hissetmesi için, öndeki koltukla arasında daha fazla mesafe bulunan bir alanda oturması veya konforlu bir koltuk seçebilmesi sağlanmalıdır. Örneğın:

- o Pencere koltukları, sürekli ayağı kalkmak zorunda kalmaktan rahatsız olabilecek veya bir yabancıнын yanında oturmaktan endişe duyabilecek yolcular için iyi bir seçenek olabilir.
- o Koridor koltukları, uçakta dolaşmaktan hoşlanan veya düzenli olarak tuvaleti kullanması gereken yolcular için iyi bir seçenek olabilir.

Otizm Dostu Uçuş: Havaalanı ve Hava Yolu Şirketleri İçin Uygulama Önerileri

12

Diğer yolcular için otizmi anlatan ve otizmliler için bir yolcu ile seyahat etmeye ilişkin öneriler sunan el ilanları hazırlanmalı ve uçak bilgilendirme sistemlerine eklenmelidir.

13

Özel yolcular için özel asistan desteği ile otizmliler için yolculara sunulan destek uçaktan indiğinde de sunulmalıdır.

14

Otizm bir spektrumdur ve her birey otizmden farklı düzeylerde etkilenir. Spektrum içinde uçarken refakatçiye ihtiyacı olabilecek otizmliler için yolcular olduğu gibi yalnız ve bağımsız biçimde uçağa binebilecek yolcular da bulunmaktadır. Otizmliler için "refakatçi ile uçabilir" şartı kaldırılmalı, bağımsız uçuş yapabilme becerileri belirlenmeli ve bu becerilere sahip yolcular için refakatçi desteği aranmamalıdır.

DAHA FAZLA BİLGİ EDİNMEK İÇİN EĞİTİM PORTALİMİZİ ZİYARET ETMEYİ UNUTMAYIN!

www.tohumotizmportali.org | arge@tohumotizm.org.tr | www.tohumotizm.org.tr

- Bu infografik, Tohum Otizm Vakfı Eğitim Ar-Ge Birimi tarafından geliştirilmiştir.
- Referans vermeden kullanmak, basımını ve dağıtımını yapmak yasaktır.

Yararlanılan Kaynaklar:

- <https://www.alternativeairlines.com/flying-with-autism> (Erişim tarihi: 02.08.2024)
- <https://www.easyjet.com/en/policy/accessibility> (Erişim tarihi: 03.08.2024)
- <https://www.britishairways.com/content/information/disability-assistance/assistance-available> (Erişim tarihi: 05.08.2024)
- <https://www.britishairways.com/cms/global/pdfs/information/visual-guide/british-airways-visual-guide.pdf> (Erişim tarihi: 03.08.2024)
- https://www.ita-airways.com/en_eg/support/assistance/autism-program.html (Erişim tarihi: 05.08.2024)
- https://www.ita-airways.com/content/dam/ita/files/EN/fly/organize-your-trip/Pieghevole_Autismo_Digitale_ENG.pdf (Erişim tarihi: 05.08.2024)
- <https://journeyable.org/your-guide-to-accessibility-at-istanbul-airport/> (Erişim tarihi: 05.08.2024)
- https://s202.q4cdn.com/853609783/files/doc_news/2013/04/04-02-2013-014728280.pdf (Erişim tarihi: 03.08.2024)
- <https://thearc.org/our-initiatives/travel/#overview> (Erişim tarihi: 03.08.2024)
- <https://www.onassis.org/initiatives/onassis-special-education/boarding-pass-for-autism> (Erişim tarihi: 04.08.2024)

